

Funkce umění

Funkce umění – Funkce (lat. Fucitio) vyjadřuje nějaký úkon nebo činnost mezi minimálně dvěma věcmi. Umění – převedení smyslových či myšlenkových zážitků do vizuální podoby pomocí uměleckého materiálu. Propojením těchto výrazů dostáváme tedy činnost, při které převádíme smyslové a myšlenkové zážitky do vizuální podoby. Tedy my a umělecký materiál rovná se dvě věci.

Funkce umění se po staletí stále měnila podle potřeb a rozvoje lidí. V pravěku umění nebylo až tak zásadní složkou lidského života. Kulturní hodnoty pro ně nebyly prioritou, ale i přesto vznikala umělecká díla. Ta však nenesla uměleckou hodnotu, ačkoliv jejich anatomické ztvárnění zvířat bylo velice propracované. Jeskyně pomalované býky a jeleny sloužily v některých místech jen k uctívání a přípravám k lovu, jinde i jako jejich obydlí. Sošky uctívaly kult matky a na kůže se zakreslovaly mapy. Ve starověku se však umění stalo nedílnou součástí lidí. Fakt že se lidi usídlili na jednom místě, a že díky úrodným polím už nemuseli tolik pracovat, vedl k možnosti volně naložit se svým časem. V této době soužilo umění na některých místech, jako třeba v Egyptě, čistě náboženským účelům. Ale egyptské umění se nesnažilo zdokonalovat svoji techniku či hledat možnosti perspektivy. To co bylo známé, zůstalo v nemněné podobě po mnoho dynastií. Zatímco například v Řecku se umění vyvíjelo a snaha o dokonale reálné zachycení se stala prioritou. A díky vysoce kulturnímu nahlížení na umění se neomezovali pouze na náboženská témata, ale objevila se i potřeba světská. Řekové se snažili o dokonalost jak v malbě, tak sochařství. Jejich sochy byly anatomicky naprosto dokonalé a výpravnost některých motivů byla naprosto ohromující. Dokladem toho jsou sochy jako Diskobolos nebo Umírající kelt.

S pádem Říma však přišla krize a vše se posunulo o stovky let zpátky. Umělci museli znovu objevovat vše zapomenuté a ztracené. Ve středověku však umění téměř ztratilo světský charakter. Chudoba a zpomalení vývoje, či spíše jeho navrácení se zpět, to vše se na umění negativně odrazilo. Již sloužilo čistě církvi. Ačkoliv se stala jeho největším mecenášem, nedovoľovala rozvinutí se ve více směrech, a tak se umělci zdokonalovali ve znázorňování světců a biblických výjevů. Církev k tomu vedla i nevzdělanost lidí - číst uměli jen vzdělanci a tak obrazy sloužily jako bible chudým. I když se nemuselo šetřit na pompéznosti jednotlivých výjevů, funkce umění se v této době stala nadmíru jednostrannou. S novověkem však opět přichází individualita a navrácení se zpět k antickým ideálům. Církev je sice oslabena v počtu svých oveček, ale stále zaštiťuje soudobé umělce. Není však už jediná. Především v Itálii, ale i jinde ve světě se nachází mnoho mecenášů, kteří nechtějí jen líbezné madony, ale umělecké kousky, které obohatí jejich domovy. Světská funkce umění je v této době velice důležitá. Díky ní vznikají nové styly jako zátiší, krajiny i kresba samotná se díky Albrechtu Dürerovi stává podstatnou částí uměleckého světa.

Funkce umění je však stále stejná. Jeho účelem je ukazovat krásné výjevy, které - až na některé výjimky, jako byl například Hieronymus Bosch - budou lahodit oku, ale nedávají divákovi prostor k vlastní představě či výkladu. Realismus je hlavním spojovacím prvkem veškerého umění. První změny přicházejí s impresionismem. Jako první nehledí na detail, ale na zachycení dojmu. Tato inovace po tak dlouhé době položila základy prvnímu bourání tak dlouho trvajícím tradicím. Největší a nejzásadnější změny však přicházejí s kubismem. Poprvé je divák nucen zamýšlet se, co vidí, nebo co by chtěl vidět. Umění už nemusí být jen funkční doplněk interiéru, který má hlavní funkci být krásný. Přicházíme do doby, kdy lidé odsuzují i milují jednotlivá díla. Dadaismus do umění vnesl další radikální

přístup. Ačkoliv v základu jim šlo především o to poukázat na nesmyslnost války, jejich promítnutí tohoto názoru do umění vedlo k něčemu revolučnímu. Jejich díla nenesou žádnou kompozici či estetické normy. Rozhodli se poukázat na nesmyslnou funkci umění jako něčeho, co má být obdivováno. V jejich kolážích skutečně nenacházíme nic, co by nás mělo zaujmout a vest k rozvíjení myšlenky obrazu. Mělo za úkol donutit lidi zamyslet se nad životní situací. Umění dostalo agitační funkci, ne však přímočarou. Obrovský zlom v nazírání na umění přineslo konceptuální umění. To celé pozměnilo vnímání estetických norem a funkci umění. Doposud umělci vytvářeli racionální díla svými rukama, i když šlo o přetváření běžných věcí (kolo, kovové trubky, dveře). Konceptuální umění odmítá tradiční metody a formalitu dosavadní tvorby. Klade důraz na iracionalitu a na nahlížení na umění zcela novými způsoby. Ačkoliv se rozvíjelo v 60. letech, různá díla se objevovala už předtím. Mezi první a na svou dobu nejradikálnější byl zajisté Marcel Duchamp. Jeho zřejmě nejznámější ready made se stala fontána z roku 1917. Je to ukázka dokonalé revolty vůči vnímání umění a jeho funkce jako něčeho krásného. Nesnažil se své okolí přesvědčit o umělecké hodnotě fontány, ale změnit vnímání funkce umění jako něčeho hodnotného a krásného.

Literatura

Nové universum A-Ž: všeobecná encyklopedie. 1. vyd. V Praze: Knižní klub, 2003, 1303 s. ISBN 80-242-1069-x

BALEKA, Jan. Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika). Vyd. 1. Praha: Academia, 1997, 429 s. ISBN 80-200-0609-5

GOMBRICH, E. Příběh umění. 1. vyd. Praha: Odeon, 1992, 558 s

ELGER, Dietmar a Uta GROSENICK. Dadaismus. Praha: Slovart, c2004, 95 s. ISBN 80-7209-661-3

CHALUPECKÝ, Jindřich a Pavla PEČINKOVÁ. Úděl umělce: duchampovské meditace. Vyd. 1. Praha: Torst, 1998, 453 s. ISBN 80-7215-050-2